

Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans inicia cada any el curs acadèmic amb un acte solemne que compta amb la participació de destacades personalitats del món polític, social, científic i cultural de les terres de llengua i cultura catalanes. Aquest any ens sentim molt honorats que presideixi aquest acte el Molt Honorable President de les Illes Balears, senyor Francesc Antich, a qui, en nom de tots els membres de l'Institut d'Estudis Catalans, vull donar formalment la benvinguda i agrair amb tota cordialitat la seva presència.

L'Institut d'Estudis Catalans, creat l'any 1907, és una institució hereva de l'esperit cultural i científic del Noucentisme, moviment cultural i ideològic que pretenia, i en part aconseguí, fixar unes normes i uns models en les diferents manifestacions de la societat, acordant la raó amb el sentiment i bastint una nova societat en què la cultura i la llibertat fossin els trets predominants.

Si aquest moviment té punts de partença del Principat, barcelonins, i tan il·lustres com el *Glosari* d'Eugeni d'Ors i *Els fruits saborosos* de Josep Carner, ningú no podria posar en dubte el caràcter emblemàtic de les *Horacianes* del pol·lencí Miquel Costa i Llobera, model per l'elegància rítmica i el rigor de la mètrica, i, encara més, per la plenitud de la llengua comuna que hi aena. És clar que

compartim la llengua i allò que la llengua vehicula: la literatura, de primer, però també l'entera cultura i la ciència.

L'Institut d'Estudis Catalans, fidel sempre al seu afany inicial de restablir i organitzar tot el que es refereix a la cultura genuïna de l'àmbit lingüístic català a partir de l'exigència científica i l'obertura exterior —idees fonamentals que han tornat a inspirar les nostres línies d'actuació—, ha volgut comptar i ha comptat, entre els seus inspiradors, entre els seus membres i entre els seus col·laboradors, amb l'elit científica i intel·lectual de totes les comunitats que compartim una mateixa llengua i generem una mateixa cultura.

Seria per a mi massa fàcil llegir la nòmina de membres mallorquins, menorquins i civissenes de l'Institut, des d'un dels fundadors, Miquel dels Sants Oliver, fins al darrer membre numerari ingressat, Josep Massot. La llista, que no faré, és llarga i rica. Bastarà que ara recordi noms com Antoni M. Alcover —un dels homes clau en la creació de la Secció Filològica i en l'establiment de la normativa—, Francesc de B. Moll, Marià Villangómez o el conferenciant d'avui, Lluís Garcia i Sevilla, un mallorquí nat a València que ara treballa a Bellaterra, per citar-ne només uns quants exemples.

La profunda reforma iniciada per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1988,

al final de la primera dècada de la darrera transició política, durant la qual l'Institut no pogué o no sabé adequar-se a la realitat, s'està desenvolupant aquests darrers anys amb intensitat i convicció, actitud que es veu recompensada de manera gratificant pel reconeixement creixent de la nostra societat. L'Institut d'Estudis Catalans té un projecte clar en el marc de la cultura i la recerca arreu dels països de llengua catalana: un projecte que és possible de resumir en tres línies d'actuació, tal com jo mateix ho feia l'any passat en aquest mateix acte, en presència, llavors, del president de Catalunya: com a acadèmia de la llengua catalana, com a institut de catalanística, entesa aquesta com l'estudi de la realitat dels diversos països del nostre àmbit —tant des de l'òptica de les humanitats com de les ciències naturals i socials—, i com a institució promotora, coordinadora i difusora de la recerca, que actua al mateix temps com a assessor dels poders públics i de les institucions.

L'Institut d'Estudis Catalans no ha volgut mai refugiar-se en el concepte d'una corporació més aviat honorífica de consagració del prestigi dels seus membres, i una bona mostra d'aquest esperit en són les seves realitzacions i publicacions. I aquí sí que, si m'ho permeten, vull citar una petita mostra de la vinculació amb el món balear, des del *Butlletí de Dialectologia Catalana*, en el volum xxiv del qual, de l'any 1936, per exemple, tro-

bem l'article de Francesc de B. Moll «Nomenclatura de les sínies del País Valencià i de les Illes Balears» o el de Walther Spellbrink «Die Mittelmeerinseln Eivissa und Formentera», o bé les *Obres originals de l'Il·luminat Doctor Mestre Ramon Llull* publicades l'any 1938 per la Diputació de Balears i l'Institut d'Estudis Catalans (obra de la qual, per cert, l'HEC fou bandejat), passant per les Trobades Científiques de la Mediterrània, organitzades conjuntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis, o els articles d'A. Turró i de B. Moll Mercadal a la revista *Acta Numismàtica* de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, o l'obra *La vegetació de les Illes Balears* d'Oriol de Bolòs, publicada als «Arxius de la Secció de Ciències», o el Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana celebrat a Palma l'any 1992, o el llibre *La llengua dels joves*, de Joan Melià, fins a la celebració aquest mateix any, per primera vegada a les illes Balears, de les proves Cangur, auspicades per la Societat Catalana de Matemàtiques. Una mostra prou significativa i variada del volum d'activitat de l'Institut d'Estudis Catalans i del pes que hi té la comunitat que vostè, senyor Antich, actualment presideix.

L'Institut d'Estudis Catalans manté intenses relacions amb institucions i entitats de les Illes Balears, particularment amb la Universitat de les Illes Balears —el rector de la qual avui ens acompanya—, amb la qual, com a insti-

tució que estatutàriament té reconeguda la competència consultiva i assessora en matèria de llengua en el seu àmbit geogràfic d'actuació, signàrem un conveni segons el qual, entre altres acords, la Universitat exercirà les seves competències d'acord amb la normativa de l'Institut i aquest té en compte les modalitats illenques de la llengua a l'hora de fixar la normativa. També hem col·laborat amb "Sa Nostra", que, conjuntament amb Caixa de Sabadell, ha patrocinat, aquest curs passat, el cicle de conferències sobre Ramon Llull, i aquest curs patrocinen les Jornades sobre el Giberespai, que tindran lloc simultàniament a Palma i a Barcelona el proper mes de novembre.

L'Institut d'Estudis Catalans és l'Acadèmia de la llengua catalana, una funció que ha estat tradicionalment reconeguda per la comunitat lingüística —la balear, la catalana i la valenciana—, científicament per la comunitat acadèmica internacional i jurídicament pel Reial decret del novembre de 1976, en establir que l'àmbit d'actuació de l'Institut s'estén a les terres de llengua i cultura catalanes. Però l'Institut són les seves cinc seccions amb cent trenta-set membres numeraris i emèrits, i les seves vint-i-cinc societats científiques amb uns nou mil socis de tot l'àmbit lingüístic. En el centre de l'activitat de l'Institut, múltiple i en totes les disciplines, hi ha sempre la normativització de la llengua —normativització ortogràfica, lexicogràfica i gra-

matical. I l'Institut cal que la dugui a terme preservant la unitat de la llengua i establint una normativa unitària respectuosa amb les diferents modalitats del conjunt del domini lingüístic.

L'Estatut d'autonomia de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, quan atorga a la Universitat la competència consultiva en matèria de llengua catalana, preveu la possible existència d'una institució de tot l'àmbit lingüístic que garanteixi la unitat de la llengua catalana. Aquesta institució és l'Institut d'Estudis Catalans. Ara, que la conjuntura és especialment favorable —a l'Aragó, a les illes Balears, a Catalunya, a Andorra, a la Catalunya Nord i a l'Alguer—, convé avançar decididament, sense demora, a fi de poder garantir la unitat de manera irreversible, tot respectant i estimulant les particularitats de cada una de les varietats de la llengua. Només d'aquesta manera, respectant la diversitat dins de la unitat, la llengua podrà entrar amb bon peu en el segle XXI i assegurar la seva presència en els mitjans desenvolupats per les noves tecnologies de la informació.

Algunes seccions de l'Institut han estat més sensibles a la diversitat territorial: la Filològica, per exemple; d'altres no han acabat d'aconseguir encara una bona representativitat dels diferents territoris: haurem d'insistir-hi si volem assolir els objectius que ens hem fixat. Cert és que a l'Institut tenim onze membres

de les Illes Balears i onze del País Valencià, però si aquests representen el vint i el vint-i-cinc per cent, respectivament, a la Secció Filològica, també és cert que representen un percentatge inferior en altres seccions.

Com deia fa uns quants anys el Premi Nobel Jacques Monod, en referir-se a l'Acadèmia de Ciències francesa, sense una adaptació de les estructures i un augment considerable del nombre dels seus membres no podem continuar representant degudament el conjunt de la ciència i la cultura catalanes i comptar, en el nostre si, amb la majoria dels millors i els més dignes de totes les disciplines. L'Institut d'Estudis Catalans és cada cop més sol·licitat per a exercir el paper de conseller dels poders públics en tots els dominis de la ciència, la tecnologia i les humanitats, i només inclouent-hi tots els científics més prestigiosos de l'àmbit lingüístic català podem fer-ne un instrument modern de reflexió i d'a-

valuació d'independència reconeguda. L'opinió del qual s'adveri sempre necessària, imprescindible.

En aplicació del conveni signat la primavera passada amb la Universitat de Perpinyà —amb el vistiplau del Govern francès—. L'Institut obrirà aquesta tardor una delegació a la capital de la Catalunya Nord. Tenim en estudi l'obertura també d'una seu al País Valencià i a altres territoris, a fi d'intensificar la presència de la nostra institució a tot arreu on calgui.

Senyor president, senyores i senyors, no voldria pecar d'optimista si acabo aquestes paraules afirmant que estic il·lusionat creient que ha arribat el moment d'assolir totes aquestes fites i que, per a aquest objectiu, la voluntat i el treball que hi posarà l'Institut d'Estudis Catalans es veuran correspostos per la voluntat política dels governs, com a reflex de l'interès de la societat, pel seu estímul i per la seva ajuda.